Anul I Nr. 9. Preţul 25 Pf. Balta — Marţi 4 Noembrie 1942.

CUVÂNTUL ROMÂNESC

Director: VALERIU OLANIUC.
Şef Redactor: SERGIU GRIGORESCU

GUVERNAMÎNTUL CIVIL AL TRANSNISTRIEI—DIRECŢIUNEA PROPAGANDEI
Gazetă de luptă şi afirmare naţională

REDACŢIA şi ADMINISTRAŢIA
CENTRUL DE PROPAGANDĂ—BALTA
Str. Regele Mihai I Nr. 216

SUFLETUL ROMÎNESC DIN PÎRLITA.

Tainica chemare a celor ce cu sîngele lor au pecetluit ţăria neamului şi a credinţii, mînă dorul de a pune o piatră la zidirea temeliei Transnistriei şi în mijlocul crucilor împrăştiate pe acest pămînt, cu piositate, tăcere şi stăruinţă, munca se desfăşoară în strădania unui luptător. Sufletul moldovenilor din secolul XV-lea ce şi-au ridicat colibele pe marginea Codimei, se avîntă în paginile istoriei şi lasă moştenire urmaşilor aurul credinţei, al graiului şi mai presus, originea lui de romîn: satul Pîrlita.

Au urmat veacuri de grele încercări, a bătut vîntul desnaţionalizării, dar sufletul plin de credinţă al moldoveanului a păstrat cu tărie de granit colibă lîngă colibă, casă lîngă casă şi suflet lîngă suflet fără să pătrundă alt graiu. Obosit de lupta vremurilor, mai tîrziu îşi lasă aripile tăiate. De o parte şi alta a satului se aşează altă limbă, însă tot aceeaşi credinţă.

Au continuat lupta lor şi cu mîndrie au păstrat credinţa şi limba, aceste sclipiri de veacuri, cărora nu le-a trebuit decît o voinţă providenţială, care să spună vîntului să tacă şi muntelui să se mute şi să apară spre mirarea tuturor, cu toate formele ce se văd şi se aud astăzi în Pîrlita.

Bătrînii povestesc frînturi de istorie şi vifor de dureri şi din sufletele chinuite răsar acum convingeri, căci crucea nu va putea fi niciodată biruită.

Bătrînii îşi deapănă întrebările cu mîhnire: aripile satului ni s'au luat, limba ne-a fost torturată, credinţa ni s'a murdărit, biserica ni s'a dărîmat... Dar sufletul?

Nu răspunsul acesta îl dă mulţimea icoanelor sfinţite de veacuri, ce au răsărit ca din pămînt. Biserica ce-şi înalţă din nou turlele măreţe, care mustră fapta pîngăritorilor, limba ce începe să-şi scuture schimonosirile timpurilor.

Sufletul nu moare. Poate cineva să ia totul.

Credinţa unui popor nu o poate lua nimeni.

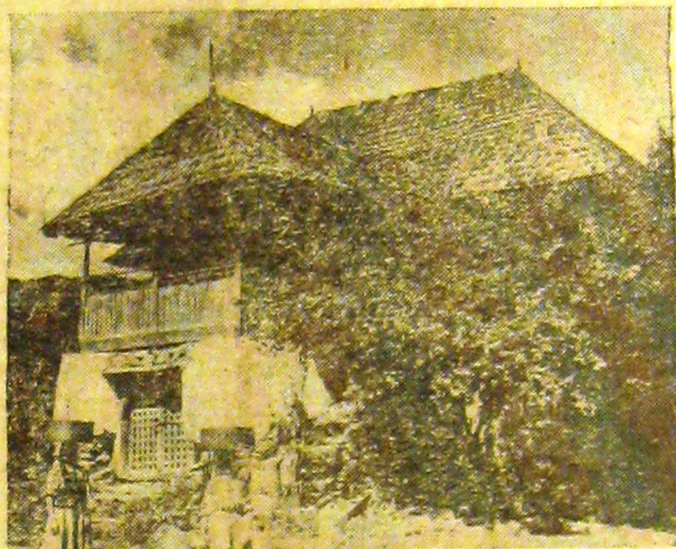
Prezenţa reprezentanţilor autorităţilor din Balta, la sfinţirea bisericii din Pîrlita, consfinţeşte frăţia noastră cu moldovenii de aici, iar numele eroilor înscrişi pe sfînta masă din altar, morţi pe acest pămînt, ne uneşte în credinţa veşnică ce a caracterizat neamul nostru în toate vremurile.

Iar sătenii cari s'au luptat din toate puterile lor cu furtunile veacurilor, îşi întind spre noi braţele viguroase ale sufletelor şi ne îmbrăţişează cu încleştarea din care nu ne va despărţi nimeni, niciodată.

Pr. Ec. I. Mihăilescu

ALECSANDRI ŞI ITALIA

Bine cunoscutul cercetător din domeniul culturii romîne, „Alcide Di Sarra" scrie un interesant articol asupra lui Alecsandri şi Italia în revista „Libro e Moscheto" dela Milano. Reproducem următorul pasagiu: „Vasile Alecsandri a început să iubească Italia mulţumită lui Costache Negri, care, încă depe cînd era foarte tînăr, a stat multă vreme în Italia unde şi-a făcut cele dintîi studii. Puternic impresionat de frumuseţile oraşelor italiene şi mişcat de dreptele năzuinţi ale italienilor către libertate, pe care un trecut glorios mărturisit de momente minunate le legitima, Costache Negri, întîlnindu-se la Paris cu amicul său Alecsandri unde acesta îşi făcea studiile, i-a vorbit de Italia cu atîta entuziasm încît i-a stîrnit interesul şi entuziasmul pentru Italia. Astfel cînd Alecsandri, chemat în ţară de tatăl său, urma să se reîntoarcă în Patrie, a hotărît să nu plece din Occident fără ca mai întîi să viziteze Italia în chipul acesta în primăvara anului 1839 îl găsim în Italia în tovărăşia prietenului său Costache Negri şi a altor studenţi romîni Nu ştim precis care a fost itinerariul urmat de aceşti tineri romîni în Italia. Este sigur însă că au coborît în Italia prin Alpi, au trecut probabil pela Torino şi au sosit la Genova, care a izbit pe Alecsandri datorită exuberanţei florilor de toate culorile şi a culorii albastre a mării. Îmbarcaţi la Genova, pornind pe ţărmul azuriu, au ajuns la Civitavecchia, care era atunci portul Romei. Fiorenţa unde au sosit tinerii romîni, după ce trecuseră pela Livorno, a impresionat adînc pe Alecsandri. Ultima etapă a poetului în această primă călătorie în Italia a fost Veneţia, care va rămîne mereu oraşul cel mai drag".

Casă romînească în Transnistria

DREPTATEA ÎNVINGE

de N. Smochină

Intronarea regimului comunist a adus o prigoană cumplită împotriva populaţiei romîne.

Această prigoană era urmărită pe două căi: **naţională şi socială**. Din punct de vedere naţional fruntaşii intelectuali au fost urmăriţi şi persecutaţi din cauza sentimentelor lor faţă de România, patria lor de origină. Capii acestei mişcări naţionale au fost omorîţi sau deportaţi în Siberia,la munci forţate. Alţii, care au scăpat, au trecut în România liberă.

Opresiunea socială s'a resimţit puternic asupra păturii de jos. Prin totalizarea bogăţiilor solului şi subsolului, ţăranii romîni au fost deposedaţi de orice proprietate.

Înfiinţarea apoi de colhozuri şi sovhozuri i-au pus la grele încercări. Individualişti prin firea rasei specifică neo-latinului, ei s'au opus oricăror încercări de colectivizare. Această opoziţie a atras prigoana cea mai cumplită din partea guvernului comunist. Sate întregi de ţărani, indiferent de starea lor socială, au fost separaţi de familiile lor şi deportaţi în cele mai îndepărtate colţuri ale Siberiei, în regiunea Arhanghelsc, din nordul Uniunii sovietice, unde aproape toţi au murit. O altă parte din aceşti fraţi romîni s'au putut salva, strecurîndu-se prin sîrma ghimpată şi gloanţele sovietice în România liberă. Cu toate aceste deportări în Siberia, sau moarte sigură—în caz de încercare să pătrundă peste frontiera sovietică—in decurs de 23 de ani, aproape în fiecare noapte treceau în România nenorociţi de transnistrieni, deposedaţi, de tot avutul lor.

În acest spor, în anul 1921 la Chişinău a luat fiinţă un **comitet pentru ajutorarea Refugiaţilor Moldoveni din Uniunea Sovietică**, de sub preşedinţia domnului Pan Halippa. Acest comitet a dat primele ajutoare materiale nu numai la refugiaţii romîni, ci şi la cei străini, cari fugeau de regimul sovietic.

De asemenea, încă în anul 1919 în România a luat naştere „**Comitetul refugiaţilor Moldoveni din „U. R. S. S.**", avînd ca preşedinte pe autorul acestor rînduri, vice-preş. dintre I. Dumitraşcu, inginer, şi T. Goncearencu, secretar.

Această organizaţie politică şi naţională a dus lupta mai departe pentru apărarea drepturilor naţionale a Romînilor din Uniunea sovietică. Ea a căutat să facă cunoscută problema Romînilor din U. R. S. S., în faţa Europei civilizate. Astfel, în urma măcelurilor dela Nistru din iarna anului 1932, cînd Romînii din Uniunea sovietică au fost masacraţi fără nicio milă, din cauză că se refugiau în ţară, intelectualii transnistrieni au socotit de datoria lor de a apela la Societatea Naţiunilor, singurul şi unicul for creat prin pacea dela Versailles. Prin autorul acestor rînduri, ei au înaintat un **Memorandum**, de importanţă istorică, în care se descriu barbariile şi cruzimile comuniste, dirijate sistematic pentru distrugerea Romînilor din Uniunea sovietică.

Memorandumul se ridică şi împotriva lui **Torres** şi **Barbus-**

(Continuare în pag. 6-a)

Pentru eroi

Romînii au dat pînă în prezent destule dovezi că ştiu să cîştige victoriile cele mai grele, căci vitejia legendară a poporului nostru îşi are obîrşia în vrednicie şi credinţă. Piepturile deschise ale bravilor noştri ostaşi, înfruntă gloanţele duşmane cu tăria celor şapte vieţi, şi în faţa numărului covîrşitor al duşmanului, rîndurile de luptători se răresc, şi sîngele curs sfinţeşte pentru totdeauna pămîntul care se odapă din el.

Se răresc rîndurile, însă creşte dîrzenia, se înmulţesc crucile, dar se apropie sfîrşitul luptei victorioase.

Romînii păşesc cu siguranţă spre victorie, neşovăelnici, neînfricaţi de moarte, cu gîndul numai la biruinţă.

Răsplata jertfei lor e în grija celor rămaşi în urmă.

Peste tot, credincioşii se roagă pentru odihna împăciuitoare a sufletelor celor căzuţi şi cîrmuitorii patriei asigură familiilor acestora, un trai care să-i păzească pentru totdeauna de nevoi.

Iată însă că în afară de aceste răsplătiri binemeritate, unii din cei ce-au luptat alături de eroii căzuţi, merg mai departe cu recunoştinţa, durîndu-le măreţe edificii pentru odihna sfintelor lor oseminte.

D. col. Dumitrescu Polichron—comandantul Diviziei de Pază—Balta este unul dintre aceştia, sau, poate, singurul care s'a grăbit să construiască în cel mai scurt timp, un mausoleu pentru eroii ce-şi odihnesc trupurile în preajma oraşului Balta.

Se lucrează la această operă din zorii dimineţii-cînd bravul colonel apare pe şantier cu îndemnuri şi sfaturi—şi pînă noaptea cînd vălul întunericului se aşterne oblăduitor peste munca de fiecare zi.

S. Gruie.

Ofiţeri şi soldaţi, de pe întregul teritoriu, unde unul singur dintre voi nu s'a ferit de jertfă, vouă vă strîng mîna ostăşeşte şi vă mulţumesc în numele Patriei.

Aţi salvat-o!

Mareşal Ion Antonescu

CUGET ROMANESC

Clasicii romîni

ION LUCA CARAGEALE

I. L. Caragiale s'a născut la Mărgineni (Prahova) în 1835 şi face parte dintr'o familie în care gustul pentru teatru ajunsese ereditar. Bunicul său, Costache Caragiale, elev al şcoalei filarmonice intemeiate de I. Heliade Rădulescu, a scris, a localizat şi a tradus diferite piese, fiind în acelaş timp un actor foarte apreciat de public. Fratele acestuia, Iorgu Caragiale, elev al aceleeaşi şcoale, a fost şi el un actor ca Luca Caragiale, tatăl sriitorului nostru dramatic.

Silit de greutăţile care-l încolţesc de timpuriu, el îşi întrerupe studiile secundare, pentru ca, întocmai ca Eminescu, să-şi cîştige vieaţa ca soufleur, ziarist şi revizor şcolar. Incepînd să scrie, el se apropie de cercul „Junimii" şi'şi publică în „Convorbiri literare" primele comedii: O noapte furtunoasă şi Conu Leonida faţă cu reacţiunea (1880). După ce se impune ca autor dramatic, el este numit director al Teatrului Naţional din Bucureşti (1888): După aceea, îl găsim funcţionar la Regia Monopolurilor Statului, apoi ca şi Creangă, se ocupă cu negoţul, deschizînd o berărie şi însfîrşit se retrage la Berlin, unde se stinge în anul 1912.

Humor romînesc

DOMNUL GOE

de I. L. CARAGEALE

Ca să nu mai rămie repetent şi anul acesta, mam' mare, mamiţica şi tanti Miţa au promis tînărului Goe, să-l ducă 'n Bucureşti, de 10 Maiu.

Puţin ne importă dacă aceste trei dame se hotărăsc a părăsi locul lor, spre a veni în capitală, numai de hatîrul fiului şi nepoţelului lor. Destul că foarte de dimineaţă, dumnealor, frumos gătite, împreună cu tînărul Goe, aşteaptă cu multă nerăbdare pe peronul din urbea X, trenul accelerat, care trebue să le ducă la Bucureşti. Adevărul e că, dacă se hotărăşte cineva să asiste la o sărbătoare naţională aşa de importantă, trebue s'o ia de dimineaţă. Trenul în care se vor sui ajunge în Gara de Nord la opt fără zece a. m. D. Goe este foarte impacient şi, cu un ton de comandă, zice încruntat:

— Mam' mare! de ce nu mai vine?.. Eu vreau să vie!

— Vine, vine acuma, puişorul mamii! răspunde cucoana.

Şi sărută pe nepoţel; apoi îi potriveşte pălăria.

Tînărul Goe poartă un frumos costum de marinar, pălărie de pae, cu inscripţia pe pamblică *Le Formidable* şi sub pamblică biletul de călătorie, înfipt de tanti Miţa, că „aşa ţin bărbaţii biletul".

— Vezi ce bine-i şade lui, zice mam' mare, cu costumul de marinel?

— Mamiţo, nu ţi-am spus că nu se zice marinel?

— Da cum?

— Mar nal.

— Ei! ziceţi voi cum ştiţi; eu zic cum am apucat. Aşa se zicea pe vremea mea, cînd a ieşit întîi moda asta la copii — marinel.

— Vezi că sunteţi proaste amîndouă? întrerupe tînărul Goe. Nu se zice nici marinal, nici marinel.

— Da cum, procopsitule? întreabă tanti Miţa, cu un zîmbet simpatic.

— Mariner...

— Apoi de! n'a învăţat toată lumea carte ca d-ta! zice mam' mare şi iar sărută pe nepoţel şi iar îi potriveşte pălăria mariner.

Dar nu e vreme de discuţii filologice: soseşte trenul — şi nu stă mult.

Trenul este plin... Dar cu multă bunăvoinţă, din partea unor tineri politicoşi, cari merg pînă la o staţie apropiată, se fac locuri pentru dame. Trenul a plecat... Mam' mare îşi face cruce, apoi aprinde o ţigară... Goe nu vrea să intre în cupeu; vrea să şeadă în coridorul vagonului, cu bărbaţii.

— Nu!.. nu e voe să scoţi capul pe fereastră, mititelule, zice unul dintre tineri lui d. Goe şi-l trage puţin înapoi.

— Ce treabă ai tu, uritule? zice mititelul, smucindu-se.

Şi dupăce se strîmbă la uritul, se spînzură iar cu amîndouă mînile de vergeaua de alamă şi scoate iar capul. Dar n'apucă să răspunză ceva uritul şi mititelul îşi retrage îngrozit capul gol înăuntru şi 'ncepe să sbiere.

— Mămiţoo! mam' maree! tantii!

— Ce e? ce e? sar cucoanele

— Să oprească! zbiară şi mai tare Goe, bătînd din picioare. Mi-a zburat pălăria! Să oprească!!

Tot într'un timp, iacătă conductorul intră să vază cine s'a suit dela staţia din urmă.

— Biletele, domnilor!

Cucoanele arată biletele dumnealor, explicînd d-lui conductor de ce nu poate şi Goe să facă acelaş lucru: fiindcă biletul era în pamblica pălăriei şi dacă a sburat pălăria, fireşte c'a sburat cu pamblică şi cu bilet cu tot. Dar avea bilet...

— Parol! chiar eu l-am cumpărat! zice tanti Miţa.

Conductorul însă nu înţelege, pretinde bilet; dacă nu, la staţia apropiată, trebue să-l dea jos pe d. Goe. Aşa scrie regulamentul: dacă un pasager n'are bilet şi nu declară că n'are bilet, i se ia o amendă de 7 lei şi 50 de bani şi-l dă jos din tren, la orice staţie.

— Dar noi n'am declaratără? strigă mamiţa.

— Ce e vinovat băiatul, dacă i-a sburat pălăria? zice mam' mare.

— De ce a scos capul pe fereastră? Eu i-am spus să nu scoată capul pe fereastră! zice cu pică uritul.

(Continuare în Nr. viitor)

Poezia transnistriană

TOAMNA

de N. Ţurcan *)

Vremea caldă se răceşte
Vine toamna pe ospăţ;
Ziua scade, noaptea creşte,
Fug ai verii cîntăreţi.
Veştejită-i erbuşoara,
Plouă des, pămîntu-i ud,
Pe sus, cîrduri de cocoare
La ernat, se duc la Sud.

Vîntul zburdă'n fuga mare
Peste largile cîmpii,
Şi pe-a lui aripi uşoare
Cară nouraşi căprii.
Ei ne aduc o dulce ploaie,
Grîu de toamnă adăpînd,
Creanga, grea de plod se'ndoaie
Cu-a ei roadă triumfînd.

Soarele-i ascuns în ceaţă
Şi s'arată cînd din cînd
Dar de-atîta altă viaţă
Ne cuprinde bucurînd:
Poama-ţi spune: eu sunt dulce
Din grădini moldoveneşti
E, poftim un strug şi-i suge,
Gura să-ţi mai îndulceşti

*) Merituos poet transnistrian

Poezia tînără romînească

CÎNTECUL AMINTIRII

Aud din cînd în cînd trecutul mut
Betealǎ albă a tristeţii noastre,
Ce-şi scutură-amintirea de 'nceput
Printre copacii goi de vis, cu braţe-albastre.
Cling, clang!.., Dang, dang!...
Cling, clang!.., Dang, dang!...
Şi clopotele anilor doriţi de căutare,
Mai cearcă să-şi adune vechea turmă,
Ca s'o îndoape cu colaci de 'nmormîntare.
Cling, clang!... Dang, dang!...
Cling, clang!... Dang, dang!...
Aproape! Departe! Undeva! Bizar!
Scînceşte hîrleţul. Groparul înjură...
Destul! Ha, ha ha! Opreşte dricar,
Nu mi-am găsit sicriu după măsură!

George Todoran.

Pagini din istoria Romînilor

CEI MAI VECHI LOCUITORI AI PAMÎNTULUI ROMÎNESC

TRACII.

De prof. REMUS ILIE

Pămîntul romînesc, prin configuraţia şi bogăţiile sale naturale, a fost locuit din cele mai vechi timpuri. Săpături arheologice au dat de urma celor mai vechi civilizaţiuni, cînd neamuri cu origine necunoscută locuiau ţinuturile noastre, adăpostindu-se prin peşteri, trăind din vînătoare şi lucrîndu-şi puţinele lor arme şi unelte din piatra tăioasă a silex-ului. Asemenea aşezări străvechi omeneşti au fost identificate în Moldova nordică, în Ardeal şi Oltenia: este *epoca paleolitică*.

Cu vremea, datorită mediului natural, omul a ieşit din peşteri, şi a făcut locuinţe, a domesticit animale şi a învăţat să facă agricultură. Uneltele şi le făcea din piatră—,pe care a învăţat s'o şlefuiască,—şi din os. Vasele, trebuincioase traiului zilnic le-a frămîntat din lut, pe care ştia să-l incizeze,—cu desemne spirale sau geometrice liniare,—şi chiar să l picteze. Locuitorii cari au produs această civilizaţie api etrii lustruite—*epoca neolitică*—se pare a fi de origine indo-europeană: Tracii.

Apariţia Tracilor.

In *epoca metalică, a bronzului*, pela anul 1400 a. Chr, Tracii locuiau în întregime pămîntul romînesc, răspîndindu-se spre Nord (pînă spre isvoarele Vistulei şi Oderului) în ţinuturile Poloniei şi Cehoslovaciei de astăzi, iar spre Sud întinzîndu-se peste peninsula balcanică pînă în Asia Mică. In acest chip, Dunărea (numele este de origine tracă) făcea oarecum o graniţă între Tracii nordici şi cei meridionali. Din prima grupă (Tracii nordici sau septentrionali) s'au ridicat la mare importanţă *Geţii* (cari au ocupat ambele maluri ale Dunării, centrul politic fiind însă în Nordul Dunării), *Dacii* (cari vor fi fost tot una cu Geţii, dar vor fi schimbat numele poporului după numele tribului din care se ridicau regii), apoi *Carpii* (locuitori ai munţilor, cari după numele lor s'au numit Carpaţi), *Costobocii* (locuitori ai Carpaţilor bucovineni şi maramureseni) ş. a.

In sudul Dunării, în afara Geţilor şi Dacilor—cari aparţineau grupului tracic de Nord—erau Traci meridionali, din cari făceau parte *Moesii* (locuitori ai malului drept al Dunării, prin Serbia şi Bulgaria de astăzi), *Tribalii* (pe valea Timocului), *Bessii* (ocupînd masivul Rodope şi regiunea Balcanilor, în părţile Sofiei actuale), *Odrizii* (locuiau în părţile Turciei europene din zilele noastre) şi alte cîteva grupuri mai mici.

Pe ţărmurile Adriaticei se aflau *Ilirii*, un popor de păstori vînători şi piraţi, înrudit cu Tracii şi vorbind o limbă asemănătoare.

(va urma)

SĂRBĂTOARE ÎN SATUL PÂRLITA

— Sfinţirea bisericii - O masă frăţească. - Necazurile lui Petre Mîndrilă —

ACTUL DELA PÎRLITA.

S'a înscris în istoria Transnistriei desrobite o pagină care face fală neamului nostru romînesc.

Satul Pîrlita, ca nemuritoarea pasăre Phenix, a renăscut din propria lui cenuşă, strălucitor, mîndru şi curat.

Moldovenii de aici, trăesc astăzi fericirea cea dintîi, ca o răsplată a veşnicei lor amărăciuni.

Ce-am găsit noi aici?

În afară de suflet romînesc, n'am găsit nimic; dar a fost deajuns!

A fost poate mai mult decît ne-ar fi trebuit ca să împlîntăm sămînţa binelui, a credinţii şi a vredniciei.

Omul vrednic a sfinţit locul, sufletul curat s'a alăturat înfăptuirilor minunate şi din umilinţa trecutului s'a înălţat biruinţa prezentului şi nădejdea neclintită în viitor.

La Pîrlita există astăzi biserică frumoasă, cămin cultural, cooperativă şi cantină şcolară pentru copii săraci, toate înjghebate temeinic, în interval de 3 luni de zile.

Şi dacă în 3 luni de zile s'au înregistrat în Pîrlita înfăptuiri atît de măreţe, suntem siguri că viitorul apropiat va aduce şi realizarea următoarelor proecte: local pentru şcoala moldovenească, local pentru primărie, baie populară, dispensar—şi un monument pentru eroii Mareşalului desrobitor—ce va străjui la căpătîiul vitejiei poporului nostru.

Suntem siguri de acestea, fiindcă cunoaştem oamenii chemaţi să le înfăptuiască.

...Iar chemarea sufletului, glasul sîngelui şi paşii voevozilor noştri ce-au stăpînit aceste meleaguri, îndeamnă şi poruncesc: înainte! la muncă! nu vă odihniţi pînă la sfîrşirea lucrului!

Satul Pîrlita, aşezat pe frumoasa valea a Codîmei, datează din sec. XV-lea şi a fost fondat de romînii veniţi din părţile Pîrlitei basarabene.

Prima biserică în Pîrlita, s'a construit în preajma anului 1500. Aceasta a dăinuit pînă în anul 1620 cînd s'a ridicat alta, despre care bătrînii povestesc că ar fi fost frumoasă ca şi Soborul din Balta.

A durat biserica aceasta pînă în anul 1937, cînd bolşevicii i-au dărîmat turlele şi au prefăcut-o în sală de joc; iar în anul 1939, a fost dărîmată complect, sub ochii înlăcrămaţi ai moldovenilor cari-i jeléau prăbuşirea.

Din momentul cînd pîrlitenii au rămas fără lăcaş de închinăciune, nenorocirile s'au ţinut lanţ, pentru ei.

Era, parcă, pedeapsa Cerului, că nu putuseră să-şi păstreze biserica.

Dar iată că a sosit în Pîrlita părintele Mihăilescu, de prin părţile Ialomiţei, venit cu gînd curat şi cu intenţia de a reda credincioşilor un lăcaş de închinăciune şi mîngîiere.

Părintele Mihăilescu e unul din acei oameni aleşi, cari vorbesc prin înfăptuiri, nu prin fariseice grăiri.

L-am cunoscut chiar în preajma venirii S. Sale în Balta.

Plin de avînt, însufleţit de cele mai bune gînduri, s'a prezentat la postul unde îl chema datoria de adevărat slujitor al altarului.

A găsit la Pîrlita o turmă de oi împrăştiate pe căile lăturalnice credinţii, a aflat tineretul pătruns de rătăcitele idei comuniste, a fost întîmpinat cu zîmbete batjocoritoar din partea moldovenilor, cu rezerva prevestitoare a greutăţilor ce aveau să i stea în cale.

Dar numai acei oameni se descurajează, cari n'au suficientă pregătire sufletească.

Pornit din judeţul Ialomiţa — comuna Cuza Vodă, şi-a întipărit în suflet scopul venirii sale aici, scop care l-a îndemnat să ceară a i se încredinţa cea mai grea parohie din Transnistria. N'am putea să afirmăm că Pîrlita face parte din această categorie, fiindcă aici găsea sufletul romînesc, dar acest suflet amăgit şi desorientat, tindea spre stilism, în nuclee răzleţe se practica inochentismul, iar lăcaşul de închinăciune, fost club comunist de petrecere, stîrnea repulsia puţinilor credincioşi ce ar fi vrut să vină la biserică. În zilele de sărbătoare, 5-6 săteni, din convingere sau din motive interesate păşeau sfioşi pragul casei Domnului. Era nevoie de multă muncă. Oamenii trebuiau convinşi prin mijloace deosebite. Iată-l pe părintele Mihăilescu, la lucru. Iată-l colindînd casă cu casă, cutreierînd cîmpurile, printre muncitori, iată-l predicînd în mijlocul sătenilor, tălmăcind pildele cărţilor sfinte, propovăduind iubirea şi blîndeţea Bisericii.

Tineretul ateu şi indiferent, bătrînii resemnaţi, căliţi în grele încercări, erau greu de convins.

Rivna părintelui Mihăilescu, desfăşurarea pastoraţiei individuale şi dragostea desinteresată cu care s'a apropiat de popoream, a făcut ca la un moment dat să se creeze o deosebită legătură sufletească între săteni şi păstorul pe care-l priviseră la început cu neîncredere.

Curăţenia sufletului a învins...

Intr'o zi de sărbătoare, cînd d. sub-prefect A. Cojocaru, însoţit de d. Valeriu Olaniuc — Şeful Centrului de Propagandă-Balta, s'au dus la biserica satului Pîrlita, au rămas surprinşi de marele număr de tineri ce veniseră în lăcaşul Domnului.

Părintele Mihăilescu reuşise să le coboare în suflete, harul dumnezeesc. Bătrînii, deasemeni, luau parte în mare număr la slujba religioasă. Setea de credinţă, necesitatea închinăciunii, învinseseră înrăirea sădită de comunişti în sufletele lor şi cuvîntul Evangheliei le era acum cea mai îndestulătoare hrană.

Invăţăturile Mîntuitorului şi viaţa de blîndeţe şi dreptate a Bisericii, au şters urmele ateismului şi indiferentismului, iar catehizarea credincioşilor a venit cu desmeticirea complectă a sufletelor rătăcite.

S'a renăscuse cugetul şi sufletul romînului pururea credincios, s'a ridicat măreţ să-şi ceară drepturile la credinţă, s'a înălţat spre lumina Cerului şi dintr'un imbold divin, lacrimile şi glasurile au cerut să li se dea biserică.

Clădirea în care se oficia Sfînta Liturghie fusese club de desfătare. In această casă se petrecuseră orgii, pereţii de-ar fi avut lacrimi ar fi plîns şi de-ar fi avut glasuri şi-ar fi strigat la ceruri ruşinea şi durerea.

— Cît de frumoasă era biserica noastră pe care au distrus-o anticriştii! — *mi au spus cu lacrimi în ochi bătrînii săteni.*

— Era mîndră ca soborul din Balta şi lumea era credincioasă.

— Dar cum de nu aţi putut s'o păstraţi, i-am întrebat.

— Ehei! — mi-au grăit moldovenii — de s'ar fi putut... Ne-au chinuit şi ne-au ucis necredincioşii, ne-au luat averile, ne-au dat foc icoanelor, ne-au smuls crucile de pe mormintele părinţilor noştri, au vrut să ne smulgă şi credinţa din suflete, dar numai asta n'au putut, chiar dacă am stat la îndoială cîte odată.

Am simţit lăcrămarea inimilor acestor moldoveni, şi mi-am dat seama că numai cruzimea prigoanei bolşevice i-a făcut să se desrădăcineze o clipă din credinţa lor veşnică...

Dumnezeu le-a trimis însă pe fraţii lor romîni cari au purces să le zidească biserică nouă şi încăpătoare. Pe ruinele clubului rusesc s'a înălţat biserică mîndră, primitoare şi mărturisitoare a vredniciei păstorului chemat a o restabili, cu marele ajutor acordat de d. col. V. Nica-Prefectul judeţului şi de d. pretor Traian Bodnărescu-al Raionului Balta.

La înzestrarea bisericii au contribuit şi văduvele satului Cuza-Vodă (Ialomiţa) păstorit de părintele Mihăilescu, care au donat obiecte în valoare de 16.000 lei, pentru pomenirea soţilor lor — eroi căzuţi pe cîmpurile transnistriene.

La această înălţătoare faptă creştinească, locuitorii din Pîrlita au răspuns cu următoarea scrisoare adresată primarului din Cuza-Vodă.

„Domnule Primar,

Satul nostru moldovenesc Pîrlita, lipsit din cauza timpurilor ce-au fost peste noi a avut norocul să avem pe preotul Ion Mihăilescu, care a fost aşa de vrednic, încît în două luni de zile a realizat o biserică atît de mîndră că ne minunăm şi noi de ea. Prin Dumnevoastră mulţumim din tot sufletul văduvelor de eroi din satul Cuza-Vodă şi sătenilor cari ne-au trimis prin părintele Ion Mihăilescu următoarele: acopereminte pentru Sfînta Masă, un disc aurit, mînicuţă şi brîu pentru preot, o faţă de masă, acopereminte pentru Sfintele Vase, două sfeşnice şi alte lucruri. Vă mulţumim pentru toate acestea“.

Ce poate fi mai elocvent şi impresionant ca această scrisoare, în care locuitorii satului Pîrlita mulţumesc fraţilor romîni pentru darul ce-au făcut bisericii lor?

Sunt fapte care îşi găsesc explicaţia adevărată, numai în adîncul credinţii ce le călăuzeşte; Sunt fapte pline pline de învăţătură, minunate ca exemplu şi impunătoare ca fond!...

***

Nicăeri, în cuprinsul Transnistriei, desrobirea n'a adus o mai mare bucurie, ca în patriarhalul sat de moldoveni, Pîrlita—jud. Balta.

Locuitorii aceştia şi-au păstrat originea romînească, rezistînd tuturor impilărilor şi conservîndu-şi graiul care ne înfrăţeşte astăzi aşa cum ne-a înfrăţit întotdeauna, în decursul vremurilor.

Casele acoperite cu stuf, par nişte uriaşe căciuli miţoase, presărate pe plaiu, iar pereţii albi cu brîuri colorate, amintesc specificul caselor romîneşti.

Interioarele sunt aceleaşi ca şi în satele noastre. Icoanele străjuiesc răsăritul camerelor, candelele îşi pîlpîie luminiţele în orice casă, perdelele şi covoarole sunt lucrate în motive romîneşti.

Sfinţirea bisericii

Dimineaţă însorită de toamnă, cu adieri primăvaratece...

Pe feţele moldovenilor din comuna Pîrlita străluceşte seninătatea şi bucuria marei sărbători ce le-a fost dat să trăiască: Sfinţirea bisericii satului, cu hrumul Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gravril, ridicată din strădaniile credinţii lor, pe ruinele casei de petrecere şi desfriu.

Pe arcul din faţa bisericii, tricolorul romînesc îşi fîlfîie măreţia, iar crucile turlelor bisericii se profilează pe cerul de azur, biruitoare, mîndre...

Biserica e plină de popoream. Un sobor de preoţi, în frunte cu S.S. pr. Mihail Grosu protoreul judeţului şi P.C.S. Zozima Cerkez-stareţul mînăstirii din Balta, oficiază slujba. Minunatele cîntări ale Sfintei liturghii, aduc in suflete miresmele dumnezeirii, coborînd în ele pacea harului sfînt şi nădejdea binelui viitor.

In faţa altarului, în mijlocul credincioşilor, reprezentanţii armatei romîne şi germane-şi şefii autorităţilor civile, ascultă sfînta slujbă, înfrăţiţi în cugete cu moldovenii localnici, uniţi sufleteşte în Casa Domnului din Pîrlita.

continuare în pag 4-a

LA PARLITA

(continuare din pagina 3-a)

După citirea Evangheliei, părintele căpitan Petculescu, adresează ascultătorilor cuvîntul bisericii, descriind amărăciunile regimului bolșevic, îndemnînd credincioșii să purceadă pe calea adevărată care-i apropie de Dumnezeu și care le dă liniștea necesară sufletelor, după îndelunga prigoană suferită.

La sfîrșitul sf. Liturghii, d. col. Nica-prefectul ludețului a rostit următoarele:

CUVINTUL D-LUI COL. V. NICA - PREFECTUL JUDEȚULUI

Iubiți credincioși

Biserica și Statul sunt două mari instituții în care se desfășoară viața și activitatea omului.

Din cele mai vechi timpuri — la Romîni — biserica a mers mînă în mînă cu Statul, iar poporul și-a manifestat cu toată puterea credința în Dumnezeu.

Istoria noastră națională dela primele descălecări și pînă azi, este plină de exemple.

Voevozii, Domnii, Principii și Regii erau iubitori și temători de Dumnezeu și credința lor și-au manifestat-o prin ridicări de biserici — adevărate monumente de artă și de măreție care fac fala neamului romînesc, stîrnind admirația lumii întregi.

Aceasta dovedește cît de strîns era și este legată biserica de viața noastră națională și am putea afirma: dacă am rezistat vitregiei timpurilor și ne găsim încă pe locurile pe cari sunt așezați Romînii, de mii de ani, aceasta se datorește nu numai vitejiei poporului nostru dar și credinței nestrămutate pe care a avut-o în destinul său și în puterea lui Dumnezeu.

Domnilor și iubiți cetățeni credincioși,

Bolșevicii n'au înțeles puterea lui Dumnezeu.— Păgîni conduși de lifta iudaică — au distrus bisericile, au stricat altarele, au aruncat icoanele, au prigonit preoții, au deportat pe credincioși, crezînd că prin aceasta va distruge învățătura Mîntuitorului. Dumnezeu însă le-a năruit planurile.

Armatele victorioase ale Marelui Fuehrer german, ale Majestății Sale Regelui Mihai I conduse isteț și cu multă vitejie de către Conducătorul nostru Mareșal Antonescu, ajutat de puterea credinței și dragostei de adevăr și dreptate, au nimicit hoardele bolșevice, iar pe ruinele bisericilor pîngărite se refac și se ridică mîndre, sub ocrotirea armatei și a administrației, locașurile sfinte de închinăciune.

In satul romînesc Pîrlita, o mînă de romîni vrednici și credincioși, încurajați de preotul misionar Mihăilescu — și cu sprijinul administrației — au transformat această casă în locaș de închinăciune ridicîndu-i turle, înălțînd altar și împodobind-o cu icoane.

Ceeace s'a făcut, s'a făcut cu fonduri modeste s'a pus însă mult suflet, credință și vrednicie romînească.

Țin să relevez cu această ocazie o activitate deosebită desfășurată de preotul Mihăilescu care în mai puțin de două luni a schimbat înfățișarea satului, înființînd Căminul Cultural, corul satului, a vizitat toate gospodăriile, a reparat această frumoasă biserică — dîndu-ne prilejul să asistăm la sfințirea ei, azi în ziua de Sf. Dumitru.

In numele administrației aduc mulțumirile mele călduroase Sfinției Sale Preot Mihăilescu, mulțumesc Pretorului Bodnărescu pentru sprijinul ce a dat bisericii și satului, mulțumesc locuitorilor cari au contribuit cu bani, daruri și trudă pentru repararea acestei biserici.

Cu toți împreună se cuvine să ne plecăm fruntea în fața mormintelor eroilor germani și romîni care au căzut pentru patrie și credință, dăruindu-și viața în lupta contra bolșevicilor pentru libertatea voastră.

Să ne îndreptăm gîndul cu duioșie și dragoste spre aceia care poartă cu atîta vrednicie, pe umărul lor, destinul poporului nostru și conduc lupta cu atîta vitejie în contra păgînilor, strigînd:

„Să trăiască Majestatea Sa Regele Mihai și Marele Fuehrer!

Să trăiască Conducătorul nostru Mareșal Antonescu!

Să trăiască Italia fascistă!

Să trăiască armatele desrobitoare!"

MASA FRĂȚEASCĂ DELA CĂMINUL MOLDOVENESC.

A urmat o masă comună în localul Căminului, la care au luat parte d-nii: col. V. Nica — prefectul județului, Alex. Cojocaru-sub-prefect, Traian Bodnărescu - pretorul Raionului Balta, pr. M. Grosu - protoereul jud. Balta, P. C. S. Zosima Cerchez—Starețul mînăstirii, „Sf. Treime", cpt. Simionescu, ing. Ștefănescu, Bobincă, dir. of. P,T.T., cu d-na, Pompei Atanasiu - insp. școlar, Damian, Pleșca - insp. șc. raional, d-ra Eugenia Terboci, Gh. Ferman - dir. - tip. „Cuvîntul Romînesc", D. Savu etc. împreună cu numeroși săteni moldoveni.

D-l col. V. Nica, a ridicat paharul în sănătatea M. S. Regelui, Mareșalului Ion Antonescu, Guvernatorului Transnistriei și pentru toți acei cari au contribuit la opera de ridicare a comunei Pîrlita.

Conmesenii aplaudă entuziaști, în timp ce corul căminului intonează „Mulți ani trăiască" și „Pe-al nostru Steag".

E un moment impresionant, în măreția lui de patriotism și frățietate.

A luat cuvîntul apoi, d. *Traian Bodnărescu*, pretorul raionului Balta, rostind următoarele:

DOMNULE PREFECT,

„In numele administrației romînești și celei comunale, vă aduc cele mai vii mulțumiri pentru gîndurile frumoase, sfaturile bune și sprijinul ce ați dat comunei Pîrlita, singura comună moldovenească din județ.

Populația moldovenească este mulțumită că vă interesați îndeaproape de ridicarea stării lor și propășirea comunei.

Cunosc intențiile Dvs. față de această comună și vă promit solemn ca însărcinîndu-mi-le să le traduc în faptă.

In numele administrației raionale vă promit că mă voi strădui din toate puterile să contribuiesc la ridicarea stării morale, culturale, economice și sociale a populației din această comună.

Gîndul Dumneavoastră va fi înfăptuit cu sprijinul administrației comunale și al intelectualilor din comună.

Gîndul meu se îndreaptă în primul rînd la părintele Mihailescu—parohul comunei, la șeful postului de jandarmi și către învățătorii moldoveni, cărora le aduc mulțumirile mele și pe această cale, pentru munca ce au depus-o pînă astăzi și îi rog ca aceeași străduință desinteresată să ne-o pună la dispoziție în viitor, pentrucă numai astfel vom putea ridica această comună.

Domnilor, pentru gîndurile frumoase și sfaturile părintești ce le-am primit, ridic acest pahar în sănătatea d-lui prefect - col. V. Nica".

...Și în acel moment glasul primarului moldovean Foca Ciornei, se ridică deasupra aplauzelor:

— Sî trăiascî Vasîli Nica, prefectul nostru!..

Buna dispoziție tronează în atmosfera de frăție și destindere ce plutește în cuprinsul căminului și afară —unde moldovenii s'au adunat în număr impresionant de mare.

Apoi, a vorbit *părintele Mihailescu* - parohul comunei, arătînd gîndurile ce l-au călăuzit la realizarea operei de ridicare morală-socială a Pîrlitei, greutățile întîmpinate, sprijinul și ajutorul acordat de d. prefect, d. pretor, d. inspector școlar Pompei Atanasiu, de Plut. Dumitru Nicolae - șeful postului de jandarmi, de serg. Grosu, Foca - primarul comunei, înv. Serafim Spinu-directorul școlii moldovenești, Gabrovan Pavel - starostele bisericii, Teodor Maidanic - casierul bisericii și de toți învățătorii moldoveni și intelectualii comunei.

După masă s'a întins în fața Căminului o frumoasă horă romînească.

JALEA LUI MOȘ PETRE MÎNDRILĂ

Moș Petre Mîndrilă e gazda părintelui Mihăilescu. Are 72 ani, e albit de vreme și ține mult la băbuca lui-Alexandrina, o femeie primitoare și harnică nevoie mare.

Casa lor e aproape de biserică, în fața postului de jandarmi.

Pășesc în tinda joasă unde mă isbește miros de busuioc și de untdelemn ars în candela atîrnată în mijlocul a 10 icoane, care de care mai frumoasă.

Pereții sunt acoperiți cu covoare minunate.

— Astea-s zestrea babii, mă lămurește moș Petre, urmărindu-mi privirea uimită.

— Abia le-am putut scăpa... Icoanele le-am ascuns în pămînt și covoarele le-am dosit pe la niște rude din alt sat— intervine mătușa Alexandrina.

— Scrinul de colo și masa asta mare ni le ridicaseră bolșevicii de le-au dat la partizani, da cînd ați venit Dumnevoastră, le am luat înapoi.

Văzînd că-i ascult cu atenție, bătrînii se hotărase să-mi povestească cea mai mare jale a lor.

—Hei, multe ni-au luat bolșevicii, că eram colac și aveam de toate....

Ne-au luat căișorii, ne au luat boii și un buhai frumos, grîul și porumbul, cîrduri de rațe și alte orătănii.... Da'cînd ne-au luat acu 7 ani pe Răbușca, parcă ni-au luat sufletul din casă.

—Cine-i Răbușca, întrebai serios, crezînd că —probabil—era vorba de cineva din familie.

—Răbușca, lăcrămă bătrîna, e văcuța noastră din neamul lui Florica pe care ni-a dat-o mama de zestre.

—Acum e la un comunist de-ici din sat. Zău așa, puneți o vorbă bună la cei mari, ca să ni-o dea înapoi.

De cînd ne-au luat-o aproape tot satul are viței de la ea.

...Și începe moșul și baba să-mi spună toată biografia... vacii. Cum s'a „născut" cum era de vițea, cîți viței a avut, cît lapte dădea... și, însfîrșit, ce glas trist avea cînd cerea de mîncare.

Vorbeau de Răbușca atît de duios și cu atîta părere de rău... Simțiam înfrățirea gospodarului cu glia și cu animalele care-l hrănesc, simțiam rana cea mai adîncă a sufletelor lor.

— Că doar tot satul știe că Răbușca-i a noastră. Da stăpînul ei de acuma a cumpărat-o dela altul și noi am vrea să-i întoarcem jumătate din bani, dacă ne-o da-o înapoi.

Le-am răspuns și eu cu un „poate" mîngîietor și dătător de speranțe.

Atîta alinare le-am putut aduce.

S. G.

Voevozi ctitori peste Nistru

GHEORGHE DUCA-VODĂ

„DOMN AL MOLDOVEI ȘI-AL UCRAINEI“

de Prof. D. MUNTEANU-RAMNIC

(Continuare din Nr. trecut)

caracterizează N Iorga în „Istoria Bisericii“. Impreună cu Doamna Anastasia a vrut să dea Iașilor Sf. Mitropolie, dar n'au reușit; au ridicat însă Biserica Sf. Ioan, tot la Iași, precum și minunea de bogăție artistică, eleganță și finețe, care e Mîn. *Cetățuia* (cu vestita „sală gotică“ baia domnească) pe dealul cu acelaș nume, de lîngă Iași.

Era un bun administrator, autoritar si sever, de unde a și sfîrșit fără a-l iubi nimeni, ba a fost și'n primejdie, cînd cu răscoala lui Mihalcea Hîncu („Vodă vra și Hîncu ba!“); a fost un mare gospodar (case domnești la Iași, București, Constantinopol și 'n Ucraina—multe moșii—vite, stupi, mare exportator, velnițe de horilcă bere și mied ș. a., toate în Moldova cași'n Ucraina, pildă de gospodărie, muncă și chivernisează, de l-au făcut unii protivnici „prea negustor“ și „lacom“. Invățătura și gustul pentru arta bisericească l-au făcut să-și crească bine copiii cu mari învățați la curte și să patroneze opere culturale, să întemeieze tipografii, să îndemne și să cheltuiască pentru tipărituri (romînești și grecești, pentru țările noastre și pentru Orientul Ortodox); în strînse legături cu fruntașii Bisericii Răsăritene, cari găseau la curțile lui adăpost, ajutor, milostenii și sfat bun—de unde și recunoașterea și laudele celor doi *Dosofteiu*, marele nostru Mitropolit al Moldovei, scriitor și meșter versuitor al Psaltirei (1673), cași *Dosofteiu* Patriarh al Ierusalimului, sfătuitorul lui apropiat, stînd și lucrînd o vreme la Cetățuia; era și isteț și experient în treburile politice, de unde și marea încredere a Porții; era mîndru și demn, iubitor de pompă, ambițios și țintind la fel de fel de planuri și „măriri“, cași alți domni din veacul al 17-lea, socotiți de unii ca moștenitori ai rosturilor imperiale-creștine-bizantine, de unde și N. Iorga a intitulat „*Monarhii*“ volumul respectiv (VI) din marea-i operă „Istoria Romînilor“ iar capitolul propriu zis: *Monarhia Orientală a lui Duca-Vodă*“.

Bine, viuiu și pe deplin, în această privință îl caracterizează pe Duca Vodă, marele cronicar *Ioan Neculce; „...Că se ținea și ginere-său Hatman în Ucraina, să fie craiu în Țara Ungurească* (Ardealul) *și un fecior a lui în Țara Moldovii Domn și alt fecior Domn în Țara Muntenească și ginere-său Hatman în Ucraina. Că el își ținea lucrul pre sus: curtea lui, masa lui, cheltuiala lui, ca un Craiu ținea. Și cînd ieșea afară, în norod, tot posomorit căuta, ca să ieie oamenii de frică. Că el apucasă învățătură dela Vasilie-Vodă, fiind camaraș mare la Vasilie-Vodă. Era om nu prea înalt* și *gros, burduhos și bătrîn*“.

*

Ceeace însă știm bine, este *c'a ocrotit tiparul, scrisul, limba și cultura romînească.* In prefața cărții lui Dosofteiu, „*Dumnezeiasca Liturghie*“, se adresează Vodă „*cîtră toată seminția romînească. tunderia ce se află într'aciastă limbă pravoslavnici*“, iar la București, patronînd tipărirea cărții „*Cheia Ințelesului*“, se adresează „*cătră toți pravoslavnicii creștini cari sunt născuți întru limba noastră rumîniască*“, amintind și de „*înmulțirea talantului întru neamul romînesc*“, iar „fraților“ tiparnici ortodoxi de la Liov (Lemberg), le scrie să-i tipărească „400 *de psaltiri, după cartea ce adaog aici, scrisă cu litere slavonești dar în limbă romînească, ca să poată înțelege mai lesne poporul, care nu stie slavonește, precum și o carte, Cazania, cu întrebări și răspunsuri, în scrisoare romînească*“, *iar în Ucraina*, deși a pus înlocuitor cu un sfat de „Cazaci“ (printre cari mulți erau Romîni), *a poruncit ca toate actele să se redacteze în romînește* (N. Iorgă-Ucraina Moldovenească).

E o chestiune puțin mai depărtată, dar totuși e potrivit s'o fixăm. E locul să constatam că trebuie să se termine cu „grecismul“ primejdie și scădere în trecut, care a fost o realitate și-a fost strașnic combătut, de jos pînă sus, puternic mai ales în secolul 17-lea, iar nu în secolul următor, al 18-lea, greșit zis, „al Fanarioților“ (cînd Mavrocordații au încurajat și tipărit cronici și gramatici romînești și poiezie romînească ș. a., cînd cultura romînească în ambii acești secoli a progresat) Erau neștiutori și unii interesați continuă cu rătăcirea, fără a-și da seama că erau fatalități istorice, cași slavinismul, calonismul ș. a. cu prilejul cărora noi totuși am folosit, și pe care noi le-am biruit totdeauna.

Așa a fost și cu „Grecul“ *Duca-Vodă, care a sfîrșit destul de trist.* Căci mergînd cu Turcii, cași cu Șerban-Vodă Cantacuzino, la înconjurarea Vienii (1683), sub comanda Chiupruliului Mare Vizir Cara Mustafa, care luptase și'n Ucraina, insoțit de domni ai principatelor—la întoarcere, după despresurarea Vienei de către Craiul Poloniei Ioan Sobieschi, Duca-Vodă a trecut prin Ardeal și'n Putna, la Domnești a fost prins de Cazacii Polonilor și dus la Liov (Lemberg), unde a răposat în 1685—prizonier, bătrîn, bolnav, amărît, părăsit de toți...

*

Și ca să încheiăm, e locul să observăm că, dacă au fost și străini cari au slujit cultura și interesele noastre, am dat și noi din belșug, sînge și suflet romînesc, neamurilor vecine și conlocuitoare, cum s'a petrecut și cu Rusia și cu Ucraina, unde a fost din vechi și este astăzi și mai puternică, viață și putere romînească, peste Nistru și peste Bug, pînă la Nipru și mai departe.

Și nu e îndoială că Turcii au știut bine, cînd i-au dat lui Duca-Vodă, acolo, stăpînirea. N'a fost numai dorința de ordine a învățatului și „naționalistului“ turc, Mare Vizir Ahmed și încrederea într'un om destoinic cum era Domnul Moldovei. Și bine știau Turcii că'ntre Cazaci sunt și mulți Romîni din care neam erau și-atîți hatmani și polcovnici ca Ion Ursu, Gămălie, Tîrcă, Șerpăilă, Trofim, Lobodă, Burlă, Pavel și fiul strașnicului Dănilă Apostol. E acelaș motiv. pentru care, știm bine, un pașă dela Bender (Tighina noastră), în amestecul de neamuri și limbi de acolo, dădea porunci și scria în romînește...

Și dacă atunci, cînd erau mai puțini și'n împrejurări nefavorabile, a putut fi a noastră stăpînirea—dar astăzi, cu un milion de frați transnistrieni, mult mai pregătiți, cu recunoașterea deplină a naționalității lor, chiar de străinii stăpînitori—și cu oastea noastră biruitoare acolo, alături de nebiruiții osteni germani aliați, cu-atîtea vechi și noi întemeiate drepturi, ni s'ar mai putea contesta și opri unirea cu-acești frați deatîta vreme înstrăinați?

De bună seamă că nu, căci tot ce s'a petrecut și trebuie să se împlinească este aceeași stare și poruncă firească și dumnezeiască, ceeace cu drept a fost numită „*permanență*“ istorică și'n deosebi, în ceeace ne privește, *romînismul*!

SCURTE ȘTIRI

Bisericești

● **In ziua de 1 Noembrie, se va sfinți biserica din comuna Objila-raionul Balta.**

Școlare

● *O comisie formată din d nii: insp. școlar județean Pompei Athanasiu, Damian Pleșca-inspector raional, prof. Suhin, prof. Babiciuc și d-na Demo, lucrează la trierea învățătorilor localnici cari vor putea rămîne mai departe în învățămînt.*

● Din inițiativa d-lui Pompei Athanasiu — inspectorul școlar al jud. Balta, s'a început lucrare a unui important studiu al învățămîntului trecut, începînd din anul 1920.

La această lucrare colaborează inspectorii școlari de raioane, precum și învățătorii cari posedă studii superioare.

● In curînd va lua ființă în localitate, asociația învățătorilor romîni din jud. Balta.

UN OM ȘI O OPERĂ MĂREAȚA

Printre atîtea realizări frumoase și folositoare, din cîte s'au efectuat în numai un an de administrație romînească pe pămîntul Transnistriei, este și rezultatul muncii fără de odihnă și plină de dragoste a diriginteluí oficiului poștal din Moghilău.

D. Al. Mocanu, o fire curajoasă și perseverentă, a găsit la venirea d-sale în Moghilău urmele trasate de bestiile roșii, în retragerea lor: clădirea oficiului dărîmată în parte, murdară, cu geamurile sparte, telegraful și postul de radio-difuziune distruse și prădate de piesele și mașinile cele mai importante și uzina de curent electric - desființată.

Călătorul care ar trece azi, după un an, prin acest oraș, ar înțelege că numai datorită unei munci neprecupețite s'au putut ridica din cenușă atîtea așezăminte frumoase și bine îngrijite.

Printre aceste așezăminte, oficiul poștal strălucește de hărnicie și organizare sănătoasă, iar uzina electrică și postul de radio-difuziune mărturisesc îndejuns munca depusă de d. Alex. Mocanu dirigintele of. poștal, luînd în considerație că mai toate aparatele au fost culese și repuse în funcțiune din îndemnul și cu cheltuiala d-sale. Tot odată s'a adus direcției P.T.T. un beneficiu de cea 8 milioane lei prin înlăturarea trebuinții de a se plăti 1000 stîlpi de telegraf, adunați de d. Alex. Mocanu.

Baia și instalația de apă, înzestrarea instituției P.T.T, cu un camion și cu o motocicletă, ridicarea molozurilor și împrejmuirea curții și grădinii oficiului, s'au făcut deasemeni fără a se recurge la fondurile Direcțiunii.

Așa stînd lucrurile, se cuvine pe drept cuvînt a se aduce felicitări și binemeritate laude d-lui Alex. Mocanu, pentru realizările d-sale.

Expansiunea Romînilor

Din timpuri care se pierd în negura celui mai îndepărtat trecut, Romînii au trecut Nistrul, împînzind toată regiunea dintre Nistru și Bug. Numele romînești sunt o mărturie nedesmințită a așezărilor de Romîni pe acest pămînt strămoșesc.

Pînă și cea mai pătimașă critică a trebuit să recunoască prezența nedesrădăcinată a Romînilor dintre Nistru și Bug. Sunt edificatoare, în această privință, cuvintele profesorului L. S. Berg dintr'o lucrare apărută sub egida Academiei Ruse, intitulată: „Populația Basarabiei“ în care precizează, la p. 29 următoarele: „Moldovenii sunt Romînii care populează Moldova, Basarabia și vecinele cu Basarabia, părți ale guberniilor Podolia și Herson; într'un număr mai mic, ei locuesc deasemenea în gubernia Ecaterinoslav“.

SITUAȚIA ECONOMICA - AGRICOLA LA BEREZOVCA

In urma ordinului Domnului Profesor G. Alexianu, Guvernatorul Transnistriei, prin care se declară deschisă campania agricolă de toamnă, în localul prefecturii județului Berezovca s'a ținut o conferință a pretorilor și inginerilor agronomi din întreg județul în care s'au dat ordine și instrucțiuni în vederea începerii ofensivei agricole de toamnă.

Domnul Colonel Leonida Popp dă dispozițiuni pentru punerea la punct a tractoarelor și aprovizionarea cu semințele necesare însămînțărilor.

D-l inginer agronom V. Raețchi, șeful serviciului agricol județean dă lămuriri asupra însămînțărilor, insistînd asupra executării în condițiuni optime a semănăturilor de care depinde viitoarea recoltă.

D-l inginer Radu Ene, șeful serv. mașini agricole, prezintă o situație concretă a aprovizionării cu carburanți a județului, ale cărui depozite sunt suficient aprovizionate, dînd dispoziții pretorilor și inginerilor agronomi ca lucrul să se facă în optime condițiuni, utilizîndu-se toate mașinile disponibile.

D-l Paul Banciu, inspector de control și îndrumare al Guvernămîntului Transnistriei, delegat pe lîngă prefectură, arată situația economică a județului, prezentînd un plan complect pentru reorganizarea servicilor economic, financiar și comercial.

La sfîrșitul conferinței, pretorii și inginerii șefi de raioane au expus fiecare în parte situația plășilor, d-l Prefect urînd tuturora spor la muncă în noua perioadă de activitate.

CONFERINȚA PRETORILOR
DIN RAIOANELE JUD. BALTA.

In ziua de 24 Octombrie, a avut loc la Olgopol conferința ad-tivă a pretorilor raioanelor din jud. Balta, prezidată de d. col. V. Nica-prefectul județului.

Scopul acestei conferințe a fost elucidarea chestiunilor în legătură cu bunul mers al lucrărilor agricole de toamnă.

La propunerea d-lui pretor Tr. Bodnărescu, d. prefect a aprobat acordarea de prime de încurajare oamenilor de răspundere, ca un imbold la îndeplinirea conștiincioasă a ordinelor și dispozițiunilor primite.

S'a dispus ca toți caii și căruțele să fie aduse la obștii pentru a fi împrăștiați la locuitori și ținerea evidenței corecte a folosirii lor. Deasemenea, caii și boii de muncă, proprietate particulară, se vor aduna tot la obștii, pentru lucru, unde li se vor socoti trudă zile.

D. Prefect a ordonat apoi ca toate subsistențele repartizate armatei, să se predea cu precădere și fără nicio rezervă, iar ca urmare propunerii d-lui pretor Cuciuc - Olgopol, a aprobat colectarea mănușilor de blană, în afară de cele de lînă, pentru armată.

Conferința s'a încheiat la orele 3 p. m, cu un îndemn al d-lui col. V. Nica - prefectul județului, ca toți să depună mari sforțări și rîvnă la ducerea la îndeplinire a tuturor însărcinărilor, pentru ca să poată fi la înălțimea celor ce luptă pe front și a căror muncă este inmiit mai mare și mai grea.

A. COJOCARU.

AVEM O DRAGĂ MAMĂ

Voi, a căror începuturi vin din Roma cea latină,
Voi, a căror viață, aicea, de durere a fost plină,
Voi, cari îmi sunteți frați de sînge și simțire
Ați așteptat, amar de vreme, o zi de izbăvire.

Sub jug străin, ce cu de-sila v'a fost pus
A voastre greutăți prin veacuri vi le-ați dus,
Cu amarul vostru, ați mers tot înainte
Făr a vinde din suflet odoarele sfinte.

Ați așteptat ca mama să vină să vă scoată,
Din jug și să facă în lume o altă soartă,
Ca să simțiți un trai mai bun, ca oricare romîn
Și să uitați veninul pe care l-ați băut dela păgîn.

Și mama n'a uitat,—ea a venit,—e mamă bună
Pentru voi, dar vai de dușmani, pe ei, ea se răsbună,
In rîndurile lor azi moartea seamănă prin luptă
Iar Dumnezeu știind-o că e dreaptă-o ajută.

Romîni de peste Nistru, cu sufletul blajin
Acum sunteți scăpați de greul jug străin,
In casa voastră luminează al libertății soare
Și e mai cald, mai vesel, la muncă pe ogoare.

Mult sînge care a curs și curge mai departe
E sînge de romîn, e sînge scump de frate.
Ce plămădit cu glia transnistriană, făcut—a pe vecie
S'avem o dragă mamă, o scumpă Romînie

NOTE

Primim la redacție:

„Basarabia", ziarul vieții cotidiene din Basarabia, cuprinde un bogat material informativ și-săptămînal—un supliment literar în care întîlnim semnăturile d-lor: Ernest Bernea, Ion Siugariu, George A. Petre, Emil Giurgiuca, Traian Chelariu, Neculai V. Coban, Sergiu Grosu, T. Radu, N. Dunăreanu, Leonid Luican, Ion Ojog, Traian Cristescu, conduc. al redacției din Chișinău fiind d. Sergiu M. Nica.

„Bacăul"—cotidian, Bacău.—Intr'al XX-lea an de apariție, ziarul d-lui I. Nicolau poartă mîndru flamura osîrduitoare a presei noastre de provinciale.

Pagina literară săptămînală a „Bacăului" se bucură de colaborarea d-lui Al. T. Stamatiad, Petre Bellu, Gheorghe I. de Ferenczy, Sandu Russu, D. Alistar, Alex. Șendrea, Ion Th. Ilea, Emanoil Florens, etc.

„Moldova"—Băcau. — Săptămînalul d-lui prof. C. Sturzu, organ al Fundației Culturale Regale „Regele Mihai I", alături de „Bacăul", a rămas singura gazetă care oglindește viața patriarhală a ținuturilor voevodale din Moldova de mijloc.

Colabrorează: pr. Gh. Bujor—Răzeșul, Gr. Grigorovici, Al. Tiron-Sphinx, pr. C. Ionescu, Elenora Bordea, N. Anghel, Jean Translateur, Emil Moscu.

„Glasul Nistrului"—Apare la Tiraspol sub conducerea d-lui I. M. Minculescu—Vola. In Ultimul număr colaborează: P.S.S. Arh. Scriban, prof. univ. N. A. Constantinescu, I. Oșlanu.

SFINȚIREA FABRICII DE PÎSLARI
DIN BALTA.

Duminica trecută a avut loc sfințirea fabricii de pîslari din raionul Balta, condusă de d. ing. Iordăchescu.

La orele 12. P. C. S. Zosima Cerkez, a săvîrșit slujba de sfințire, după care d. Subprefect Alexe Cojocaru a cetit cuvîntul adresat muncitorilor de către d. Col. V Nica, prefectul județului:

„Dragi muncitori, numai munca și vrednicia, împreună, pot să vă asigure existența și să facă drum vieții.

Voi știți că noi purtăm un războiu sfînt.

Soldații noștri luptă cu vitejie contra păgînilor fără credință și Dumnezeu.

Iarna bate la ușă și acești soldați vor fi siliți să lupte în gerul greu și în tranșee pline de zăpadă.

Voi muncitori dela fabrica de pîslari, vă faceți datoria alături de aceia cari prin jertfa lor v'au redat libertatea și liniștea căminelor, prin munca brațelor voastre voi le oferiți o încălțăminte călduroasă, pentru ca ei să poată învinge gerul iernii, asigurîndu-le sănătatea și puterea de rezistență, astfel că prin brațele voastre contribuiți și voi la biruința noastră care este și propria voastră biruință.

Am credința că muncitorii dela fabrica de pîslari vor pune și de acum înainte toate sforțările lor, vor munci și cu mai multă rîvnă pentru a-și face datoria aici, așa cum soldații noștri își fac datoria pe front.

Cu credința în Dumnezeu și în victorie să strigăm cu toții: Trăiască M. S. Regele Mihai I Trăiască Mareșalul Conducător Trăiască Armata".

A răspuns d. Ing. Iordăchescu directorul fabricii, mulțumind d-lui prefect al județului, d-lui subprefect A. Cojocaru și d-lui Pretor Tr. Bodnărescu pentru grija ce o poartă bunului mers al fabricii. Muncitorii sunt prezenți la datoria ce le-o poruncesc actualele vremuri, strădaniile tuturor se încadrează în directivele conducătorilor și rezultatele se văd astăzi, cînd fabrica dă un randament de 100 perechi pîslari zilnic, în loc de 3 perechi cum era la început.

S'au vizitat biurourile, atelierele, sala mașinilor și brutăria fabricii. Peste tot domnește o perfectă rînduială, rezultat grăitor al unei bune administrații.

Au participat la solemnitatea sfințirii d-nii: Subprefect A. Cojocaru, Tr. Bodnărescu—pretorul raionului Balta, Bobincă—Diriginteie of. P.T.T.—cu d-na și d-ra; Ing. Ștefănescu, Gh. Ferman—Directorul tipografiei „Cuvîntul Romînesc", Cpt. Florică, Lt. Antonovici, Slt. Teodorescu, D-tru Savu—secretarul preturii funcționarii și lucrătorii fabricii.

Frate transnistrian!

Soldatul romîn luptă pe Volga pentru tine, pentru apărarea civilizației și avutului tău.

El își varsă sîngele neprecupețit, cu milenara lui dăruire.

Deaceea trebue să-i răsplătești și tu, măcar în parte acest sacrificiu

Din casa ta, dăruește-i ce ai mai călduros, iar soț a și copiiele tale să-i împletească îmbrăcăminte călduroasă.

Este un sacrificiu pe care-l poți face, frate transnistrian.

DREPTATEA INVINGE

(Continuare din pag. 1-a)

se, comuniști francezi militanți, cari fără nicio rușine susțineau aceste masacre.

Dar Societatea Națiunilor n'a dat nicio atenție acestei plîngeri, strigătoare la cer. Ba ceva mai mult, prezentîndu-mă Președintelui Societății Națiunilor pentru a afla demersurile, am așteptat șase zile pînă s'a găsit Memorandul.

Atunci, pentru a avea posibilitatea de a ridica vocea în fața aceluiași for internațional, Comitetul Refugiaților Moldoveni din U.R.S.S. a intervenit pe lîngă Oficiul Internațional Nansen pentru Refugiații politici, de sub autoritatea Societății Națiunilor, pentru ca acest Comitet să fie admis să-și spună durerile în forul de mai sus. Dar la intervenția dela 27 Mai 1933, s'a obținut același rezultat negativ.

Cererea a fost supusă discuțiunii Oficiului la 13 Decembrie 1933. Insă din cauza intervențiunilor oculte pronunțarea asupra admiterei Comitetului a rămas în suspensie. Reprezentantul Oficiului Nansen din Romînia avea interese contrare faptului ca Romînii să aibă posibilitatea de a se manifesta. In această manifestare el vedea scăderea prestigiului unei Rusii viitoare.

In general, Societatea Națiunilor nu s'a arătat de loc binevoitoare cauzei juste a Romînilor de peste Nistru.

Un diplomat japonez, intr'o convorbire avută la Geneva, mi-a definit cu mult spirit de ironie activitatea desfășurată de reprezentanții trimiși în acest for, spunîndu-mi următoarele:

„Oratorul din sînul acestei Societăți, după ce se urcă la tribună închide un ochi, întinde mîna dreaptă înainte și ridicînd degetul cel mare în sus, îl îndreaptă spre adversar ca să nu-i vadă cînd se uită cu ochiul deschis. Apoi face la fel cu celalt ochiu. După aceea se convinge că adversarul este absent, și... trage sforile".

Abia astăzi armatele desrobitoare germano-romîne, au restabilit cu bravura lor, drepturile istorice ale mult încercatului popor romîn de peste Nistru.

N. P. Smochină.

In Dubăsari au luat ființă cantinele școlare.

Duminica trecută în comuna Pirita din județul Dubăsari, s'a făcut inaugurarea primei cantine școlare în prezența inspectorilor de județ, a autorităților militare și civile și a unui număr mare de săteni.

Prin buna înțelegere și îndrumare dela centru, autoritățile locale cu concursul neprecupețit al D-lui col. M. Dobrîcanu, prefectul județului, a amenajat pentru cantină o sală mare în care s'a instalat sufrageria și o sală pentru bucătăria model. Elevii sunt conduși la masă de învățători, iar în timpul mesei unul din învățători le citește diferite capitole din scriptură.

Această frumoasă inițiativă se datorește în deosebi inspectorului școlar județean Boreanu și subinspectorului Onică Ioan, dascăli și luptători adevărați ai graiului și slovei romînești de aici.

INȘTIINȚARE

Se aduce la cunoștința elevelor liceului de fete al Guvernămîntului, din Odesa, de sub conducerea Soc. Ortodoxe a Femeilor Romîne, că cursurile se încep la 1 Noembrie a. c.

Elevele interne se vor prezinta în ziua de 1 Noembrie a. c. aducînd toate lucrurile cerute pentru internat. Totodată, li se atrage atențiunea, să aibă numele și pronumele cusut sau scris pe toate lucrurile pe care le vor aduce.

Elevele externe și semi-interne se vor prezenta în ziua de 2 Noembrie a. c. la ora 8 dimineața.

Elevele venite din țară, care au urmat pînă în prezent cursurile liceelor comerciale sau industriale, nu pot fi primite la liceul de fete din Odesa, întrucît nu li se aprobă examenul de diferență.

De asemenea se aduce la cunoștința doritorilor, că se caută pentru serviciul susnumitului liceu 2 portari și femei de serviciu.

A se adresa la direcțiunea liceului de fete al Guvernămîntului str. Richelieu colț cu Sucovsca.

DIRECȚIUNEA